

Functie en opdracht

**Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en
Racisme**

Inleiding

Op 9 december 2020 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aangekondigd een kort en intensief traject in de vorm van een verkenning te laten uitvoeren naar de vraag hoe de versterking van een gecoördineerde aanpak ter bestrijding van discriminatie en racisme het beste vorm kan krijgen om de effectiviteit van beleid ter bestrijding van discriminatie en racisme te vergroten. Tijdens het debat over racisme en discriminatie op 1 juli met de minister-president waren verschillende moties ingediend die hiertoe opgeroepen hebben.

Begin maart 2021 heeft de Minister van BZK de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van die verkenning. De kern van de verkenning is dat de zogenaamde horizontale en verticale coördinatie versterkt dient te worden. Een Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) speelt een belangrijke rol om te komen tot die versterking. Het kabinet wil daarom de voorstellen uit de verkenning op hoofdlijnen overnemen. Dit betekent dat het kabinet een Nationaal Coördinator zal instellen. Voorshands voor 3 jaar. Het kabinet kiest ervoor om meteen een NCDR in te stellen en niet eerst een kwartiermaker aan te stellen, omdat het onderwerp een stevige impuls nodig heeft. Een NCDR die meteen aan het werk kan, past daarbij. Het vraagt wel om een NCDR die vanuit goede samenwerking met de maatschappij en de ministeries wil pionieren en de rol van de NCDR werkendeweg wil vormgeven.

De NCDR is een bijzondere figuur: het is een regeringscommissaris, die in het leven geroepen wordt naast de staande (rijks)overheidsorganisaties, met één einddoel: de aanpak van discriminatie (op alle gronden) te versterken. De NCDR moet helpen om alle initiatieven die al lopen te ondersteunen, te faciliteren en soms een duwtje in de goede richting te geven. Een regeringscommissaris wordt niet vaak ingezet; er bestaat slechts een handvol voorbeelden van regeringscommissarissen, die meestal ten tonele verschijnen als een onderwerp een extra impuls kan gebruiken. In de verkenning van de ABD Topconsult wordt de vergelijking getrokken met de Deltacommissaris. Het model in deze profielschets sluit aan de manier waarop de Deltacommissaris georganiseerd is. De NCDR opereert onder ministeriële verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gelet op diens coördinerende taak, en valt beheersmatig onder het ministerie van BZK. Voor de specifieke terreinen zijn en blijven de ministers van Justitie en Veiligheid (JenV), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verantwoordelijk.

In deze profielschets en taakopdracht wordt een zo compleet mogelijk overzicht gegeven van de taken van de NCDR. De manier van werken en effectiviteit van de NCDR is in zeer grote mate afhankelijk van de persoon zelf en het vertrouwen dat zij of hij geniet vanuit zowel de samenleving als de politiek en de departementen. Het kabinet kiest ervoor om nu een NCDR in te stellen die zo snel mogelijk aan de slag kan en samen met de actoren de rol van de NCDR nader invulling kan geven, om zo samen een vuist te maken tegen discriminatie en racisme. Er zullen géén taken overgaan van departementen of uitvoeringsorganisaties naar de NCDR. De NCDR functioneert naast de staande organisaties.

Discriminatie is een breed en taai onderwerp, waarop actie nodig is. Daarover is brede consensus. Om resultaten te behalen zijn focus en accenten onontbeerlijk. Het kabinet vindt het daarom een belangrijke taak van de NCDR om samen met het kabinet een analyse te maken, die moet leiden tot een Nationaal Programma bestaande uit *meerjarige*, scherpe doelen en een *jaarlijks* actieprogramma. Dit biedt de ruimte om jaarlijks accenten te leggen in de aanpak, maar betekent ook dat er lopende het jaar aandacht kan uitgaan naar andere terreinen en onderwerpen. Het programma biedt houvast en geeft helderheid en is bedoeld om ruimte te geven om te komen tot een echte versterking van de aanpak. Het actieprogramma wordt jaarlijks aangeboden aan de Tweede Kamer door de minister BZK, als coördinerend minister.

Naast de instelling van een NCDR wil het kabinet ook de coördinatie tussen departementen verstevigen. Dit sluit aan op wat in de verkenning van ABD Topconsult de horizontale coördinatie wordt genoemd. Het kabinet heeft daarom gekozen voor het verstevigen van de departementale governance rond het onderwerp, in de vorm van een hoog-ambtelijke stuurgroep. Deze stuurgroep zal een belangrijke rol spelen in de afstemming tussen departementen en de NCDR.

De NCDR is een regeringscommissaris die het onderwerp een impuls moet geven. Dat moet niet alleen bij de departementen, maar ook in relatie tot initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Het moet een verbindend iemand zijn, die kan rekenen op draagvlak uit de samenleving. De keuze voor de persoon is van groot belang. Het kabinet kiest daarom voor een open werving, waarbij alle belangstellenden kunnen reageren. Zo wordt verzekerd dat er met een open blik gezocht wordt naar de juiste persoon.

Profiel

De opgave

De maatschappelijke en politieke discussie over discriminatie en racisme hebben de afgelopen tijd gezorgd voor toegenomen brede erkenning van de aard en de reikwijdte van dit probleem in de samenleving. In juni 2020 gingen duizenden mensen de straat op om te protesteren tegen racisme, waarbij ook aandacht werd gevraagd voor institutionele vormen van discriminatie en racisme.

Er moet een sterkere vuist worden gemaakt tegen alle vormen van discriminatie en racisme. Er zijn veel spelers betrokken bij de aanpak van discriminatie en racisme vanuit het rijk, de lokale overheid, adviserende en toezichhoudende instanties, ngo's en andere maatschappelijke organisaties. Onder al deze partijen is een grote behoefte aan meer afstemming en coördinatie zodat de maatschappelijke opgave kan worden bereikt. De Tweede Kamer heeft met een motie voorgesteld om een Nationaal Coördinator tegen discriminatie en racisme (NCDR) in te stellen. Uit een verkenning van ABD Topconsult blijkt dat er een groot draagvlak is voor de instelling van een NCDR. Een verbindende NCDR, die samen met de vele actoren aanpak van racisme en discriminatie wil vormgeven. Dat vraagt om een NCDR die wil pionieren en met natuurlijk gezag voor verbinding kan zorgen met maatschappelijke actoren en binnen de overheid.

Taken/verantwoordelijkheden van de NCDR (m/v)

- Om discriminatie en racisme effectief te bestrijden stelt de NCDR een nationaal programma op met scherpe doelen, waarbij maatschappelijke actoren worden betrokken, zodat deze gezamenlijke doelen kunnen worden vertaald naar concrete acties voor de komende jaren. De NCDR legt hierbij de verbinding tussen maatschappelijke actoren op het terrein van discriminatie en racisme en de overheid. Relevante actoren in Caribisch Nederland worden eveneens betrokken. Zo nodig richt de NCDR hiervoor een eigen overlegstructuur in.
- De NCDR bewaakt de voortgang van een dergelijk nationaal programma en de communicatie daarover, en wordt hierin gesteund door (de voorzitter van) de interdepartementale hoog-ambtelijke stuurgroep.
- De NCDR werkt nauw samen met andere publieke instituties, zoals het College voor de Rechten van de Mens, de Nationaal Coördinator Antisemitisme bestrijding (NCAB) en de nog in te stellen Staatscommissie aanpak discriminatie en racisme. De nog in te stellen Staatscommissie voedt het maatschappelijke en politieke debat met nieuwe (wetenschappelijke) inzichten en aanbevelingen, die door de NCDR (en de betrokken departementen) zullen worden opgepakt.
- Een NCDR is voor de stakeholders een aanspreekpunt. De NCDR valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid, maar staat tegelijkertijd boven de partijen in een zelfstandige rol, om ook handelingen van de overheid kritisch te kunnen volgen. De precieze invulling van de rol is onderdeel van de opdracht. Dit zal de NCDR samen met alle actoren moeten vorm geven.

Wat vraagt dit van u?

- U bent een verbinder, die samen met maatschappelijke organisaties en betrokkenen binnen de overheid de aanpak van discriminatie daadwerkelijk weet te versterken.
- U heeft natuurlijk gezag, statuur en overtuigingskracht, waarmee u invloed uitoefent in een omgeving met een veelheid aan partijen. U bent in staat om een aanjaagfunctie te vervullen richting de centrale en decentrale overheid.
- U bent van onbesproken gedrag. U heeft een sterk profiel op verbindend leiderschap om de samenwerking tussen alle stakeholders te verbeteren en de krachten te bundelen.
- U beschikt over inhoudelijke kennis en expertise over en affiniteit met de preventie en bestrijding van discriminatie en racisme, werkzame interventies en handelingsperspectief.
- U weet wat er speelt in de samenleving en beschikt over een uitgebreid netwerk in het maatschappelijk veld.
- U beschikt over uitstekende communicatieve vaardigheden.

Uitwerking van de opdracht

In het profiel is de opdracht van de NCDR beschreven. In deze uitwerking wordt nader ingegaan op de taken.

Wat gaat de NCDR doen?

1. Nationaal programma

De NCDR krijgt als opdracht om een nationaal programma op te stellen. Het programma bestaat uit 2 onderdelen: een meerjarig deel met scherpe doelen en een jaarlijks actieprogramma. Het actieprogramma wordt jaarlijks door het kabinet vastgesteld. De coördinerend minister (de minister van BZK) is verantwoordelijk binnen het kabinet voor agendering en besluitvorming van het actieprogramma en doet dit op voorstel van de NCDR. Door jaarlijks een actieprogramma vast stellen bestaat de mogelijkheid om jaarlijks accenten te leggen en bij te sturen om de meerjarig vastgestelde doelen te kunnen halen.

Discriminatie is een breed onderwerp; om effectief te kunnen zijn is focus nodig. In het eerste jaar zal de NCDR samen met alle actoren pionieren in de manier waarop de doelen en het jaarlijkse programma tot stand komen. Aandachtspunt hierbij is de totstandkoming van een nieuw Regeerakkoord.

Voor het opstellen van het jaarlijkse actieprogramma zal de NCDR zowel informatie en signalen ophalen bij de departementen als bij de maatschappelijke initiatieven, bewegingen en belangengroepen. Hiervoor organiseert de NCDR een conferentie.

2. Voortgang

De NCDR jaagt alle stakeholders aan om de doelen uit het nationaal programma en het jaarlijkse actieprogramma te halen. Hij/zij doet dit door het voeren van het gesprek (zie hiervoor ook het hoofdstuk over 'governance'), door het monitoren van ontwikkelingen en zorgen voor communicatie over de prioriteiten uit het actieprogramma. De NCDR werkt hierbij nauw samen met de hoog-ambtelijke stuurgroep. Op basis van de uitkomsten van het monitoren kan het programma bijgesteld worden. Er ontstaat daardoor een jaarlijkse cyclus, waarin ruimte is voor bijsturing, verantwoording en actie.

3. Staatscommissie

Een ander element van de versterking van de gecoördineerde aanpak dat raakt aan de NCDR is de behoefte om een Staatscommissie in te stellen. Deze Staatscommissie moet inzicht bieden in discriminatie bij de overheid, voorstellen doen voor het voorkomen van discriminatie en kan effecten van beleid monitoren. De Staatscommissie zal de opdracht krijgen om het maatschappelijke en politieke debat te voeden met nieuwe (wetenschappelijke) inzichten en aanbevelingen, die door de NCDR, samen met maatschappelijke organisaties en de betrokken departementen kunnen worden opgepakt en ingebracht in het nationaal programma. Bij de opdracht zal ook de motie van het lid Azarkan meegenomen worden, om een brede doorlichting op discriminatie en etnisch profileren van de werkwijze en organisatiecultuur van overheidsorganisaties uit te voeren. De NCDR zal met andere reeds bestaande publieke instanties nauw samenwerken. Voorbeelden van instanties zijn het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale ombudsman en de Nationaal Coördinator antisemitismebestrijding.

4. Aanspreekpunt

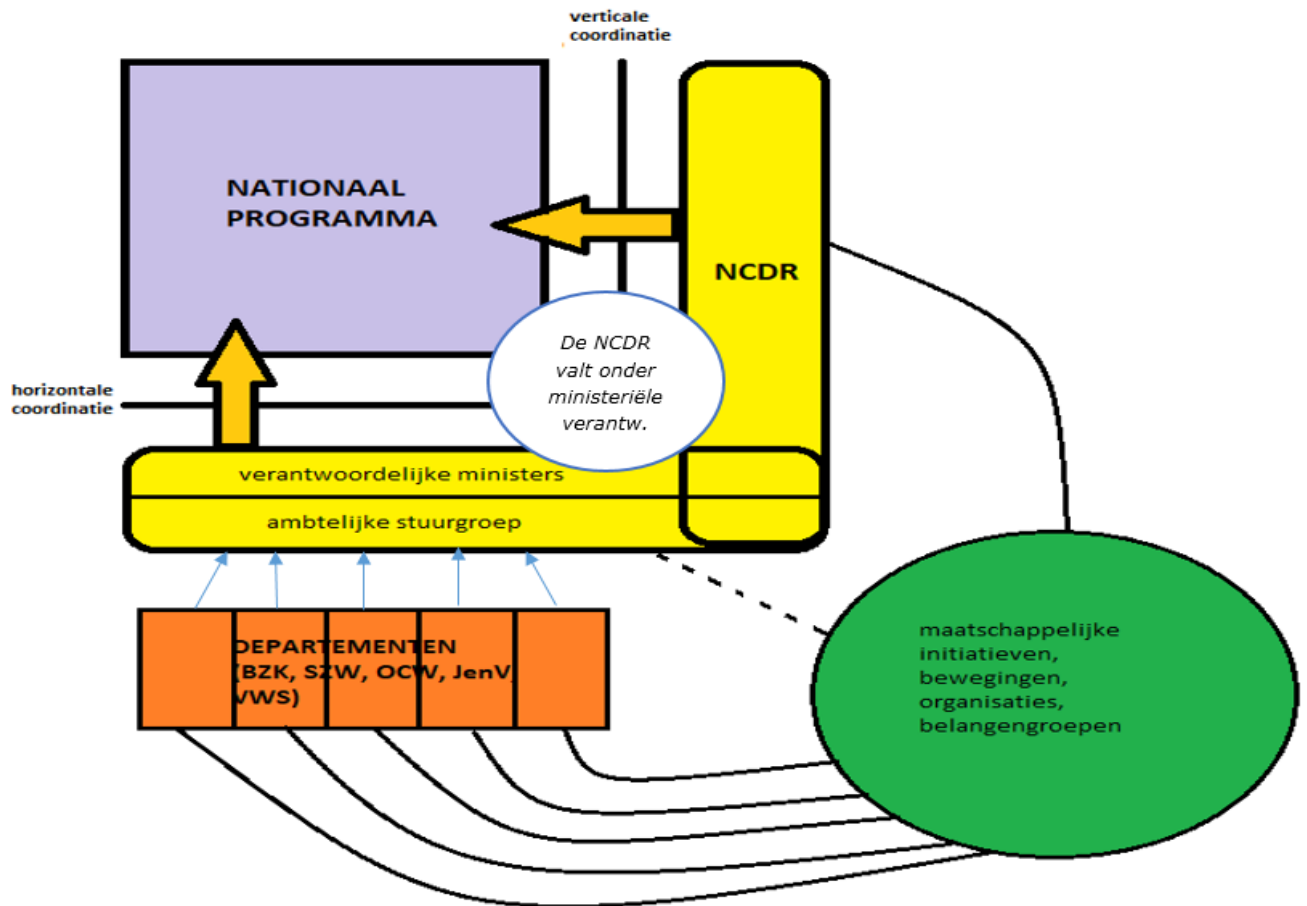
De NCDR fungeert als aanspreekpunt voor stakeholders, voor departementen en in voorkomende gevallen voor internationale organisaties. Hij/zij brengt partijen en initiatieven bij elkaar. De NCDR functioneert onder ministeriele verantwoordelijkheid, maar heeft als belangrijkste taak om de aanpak van discriminatie een impuls te geven, dus moet daar ook de ruimte toe krijgen.

Wat gaat de NCDR niet doen?

De NCDR gaat geen werk van anderen overnemen. Hij/zij is er als stimulant, om het onderwerp een impuls te geven en een helpende hand te zijn. Dit betekent dat er géén taken over gaan van departementen naar de NCDR. De NCDR functioneert naast de staande organisaties. Wel kan het zo zijn dat in het actieprogramma het accent komt te liggen op een van de terreinen van een van de bewindspersonen.

Governance: bijeen brengen van partijen

De NCDR wordt ingesteld naast de staande organisaties. Het uitgangspunt is dat de NCDR geen werk gaat overnemen of overdoen van staande organisaties, zoals de departementen. De NCDR heeft de taak om de accenten uit het nationaal programma een impuls te geven. Dit doet de NCDR onder ministeriële verantwoordelijkheid van de betrokken ministers.

Om te komen tot een nationaal programma heeft de NCDR overleg met verschillende vertegenwoordigers van maatschappelijke initiatieven en organisaties. Om dit overleg een vaste vorm te geven wordt er een periodiek overleg onder leiding van de NCDR ingepland, dat door zijn ondersteunend bureau wordt voorbereid. In dit overleg zitten ook vertegenwoordigers uit de hoog-ambtelijke stuurgroep. Hiermee wordt de relatie tussen de hoog-ambtelijke stuurgroep en het overleg van de NCDR geborgd.

Ook organiseert de NCDR jaarlijks een conferentie over het jaarlijkse actieprogramma. Het biedt de gelegenheid om alle betrokken partijen bij elkaar te brengen.